

BIS VEM ANCLIS TUIS (1)? Notum est silvestres feras et montanas volucres, maxime si in ætate teneriori capiuntur, tractatione molli mansuescere, et hominibus prebere assidos neque injucundos ludos : quales sunt à genere volatilis psittaci, corvi, pica, et aves alie, quæ usu condecefacte neque horrent domesticæ, neque illis horri sunt aut fastidio. Idem dicendum de terrestribus feris, quæ circurate familiariter inter homines vivunt, et non ligatæ solùm, sed etiam solutæ ludunt et gesticunt, et mille hominibus afferunt voluptates : ut sunt cervi, dorcades, etc. Quin et apud Ægyptios tradit Ælianus, lib. 17 Histor. animalium, cap. 5, circurari aspides, simulque cum infantibus innocuos vivere, et in mensa comedere. Hæc autem nullus homo obtinebit à Leviathan, etiamsi capiat, et in domum adducat. Solum nimirum Christo hæc potestas Leviathan, id est, dæmonem ligandi, et ita violentum ejus impetum coercendi reservata fuit, qui per crucem et passionem suam ita vires ejus enervavit, et quasi valido freno compressit, ut jam quasi cum ligato passerulo pressio pueri parvuli et infirmæ puellæ ludere. In quibus et potentia Filii Dei et infirmitas diaboli demonstrata est, quem jam ligatum tanquam passerem exhibet. *Vincit namque, inquit Olympiodorus in Catena, hostem Dominus noster, eumque vinculis constrictum, his qui conversi sunt, et effecti sunt parvuli, uti passerem quempiam illudendum objicit.* S. Hieronymus similiter, epist. 8 ad Demetriadem : *Salvator, inquit, generis humani, qui virtutum et conversationis suæ reliquit exemplum, post baptismum statim assumitur à spiritu, ut pugnet contra diabolum, et compressum atque contritum tradat discipulis suis conculecandam.* Quibus consentiens Origenes in Catena : *Magni, inquit, et corroborati animi perfectionem declarat, quandoquidem ei perinde draco traditus est ut passer puerulo, à quo parvulus lædi non possit. Passer autem quò pueri voluntas tulerit, circumfertur. Nimirum hoc pacto Domini benignitate ac munere victus Satanas, infantibus et lactentibus (è quorum ore laudem perfecti, Deus) subjectus est. Vide sanctum Gregorium, lib. 55 Moralium, cap. 14 et 15.*

VERS. 25.—CONCIDENT EUM AMICI, DIVIDENT ILLEM NEGOTIATORES (2)?—VERS. 26. NUMQUID IMPLEBIS SAGENAS

(1) Melius ex Hebræo : *Puellis tuis.* Solent puellæ delectari passeribus, ut Lesbia, ut columbis, ut Violantilla. (Grotius.)

(2) Prior pars in Hebræo habet : *Cænantur propter eum socii.* An eorum venditionis propter ipsum celebrabitur sic Chaldaicus quoque et Græci. Illud, *negotiatore,* in Hebræo est, *Chananaei, Phœnicum gentes;* Græcis hic, nempe, per completionem, species pro genere. Phœnicos mercato notissimè. (Grotius.)

Num epulabuntur super eo socii, piscatores scilicet, qui inter se societatem inierunt in capturâ piscium, ut fieri solet? An futurum est, ut piscatores eo capto læti epulentur? Verbum *karah* interpretè plerique h. l., ut 2 Reg. 6, 25, epulandi significat sumunt, quem ab *excidendi, concidendi* notione deducunt (à quâ dæmon usitator fodiendi significatio sit profecta), quia qui convivium aliquod magnam agitant, multas bestias cadunt et mactant. Ideo Hieronymus vertit : *Concident eum amici;* Chaldaicus : *Faciemus super eum prandium?*

PELLE EIUS, ET GURGUSTIUM PISCUM CAPIT EILLIUS (1)? Petit à Jobo Deus, an eum concisum in frusta inter se possint dividere amici et negotiatores, ut solent boves et merces dividere. Quasi dicat : Non potest ceus ab homine capi ac dividi, sed tantum à seipso, si videlicet in secum se conjiciat, aut ad vadum incautus nimirum accedat, vel anchorâ vel escâ devorât seipsum interimat. Vide quæ superius, cap. 5, vers. 8, de capturâ ceti seu Leviathan annotavimus.

Septuaginta pro, *concidet eum amici, transtulerunt, hostes erant à è karah* id est, *pascentur eo* Gentis; Pagninus et Vatablus, *cænantur;* Cajetanus, *prædabunt.* Comedere autem aliquem, est illum omnino et summâ facilitate revincere ac superare, ut annotavit Oleaster in cap. 54 Numerorum 9, ubi dicitur : *Sicut panem ita possimus devorare eor;* id est : Prævalerimus, sicut in panem prævalet qui illum dividit et comedit. Quod observaverat prius D. Augustinus in illud Psal. 73 : *Dedisti eum escam populi Æthiopiæ.*

Mysticæ hæc omnia complerit Deus cum homo factus est, qui dæmonem tam invalidum reddidit, ut possint amici Dei et negotiatores regni caelestis eum concidere et dividere, id est, verbè Dei gladio percutere, et ad nihilum redigere. Quod reverâ sanctorum viros fecisse compertum est, si eorum vitam consideremus; quos videmus illudentes dæmoni, et cum verberibus alligentes. Ludebat enim cum eo B. Dominicus, et illudebat ei, ut in tertiâ parte Histor. D. Antonius enarrat. Similiter eum contemnebat S. Antonius, ut in vitâ ejus D. Athanasius latè prosequitur; et quasi omnino inermem et infirmum spernebat S. Benedictus, ut tradit D. Gregorius lib. 2 Dialogorum. Hæc omnia Christus Dominus nobis præstitit. Quæ egregiè consideravit et expendit B. Augustinus, sermone 197 de Tempore, exponens quomodo David in deserto superbiam Goliath dejiciens, fatus vincens, vires enervans, caput amputans, et reliquias viribus privatum, typum tamenit Christi Domini : *Ante adventum, inquit, Christi, fratres charissimi, solutus erat dia-*

Schullens in Animadvers. philolog. ad h. l. coll. arab., quod *irruit, insilit* in aliquem denotat (conf. not. supra ad 6, 27), nostra verba sic vertit : *An irruent in eum socii, seu piscatores societate initâ.* Quam interpretationem tamen ipse in commentario rejicit, et vulgò receptam interpretationem adsciscit, ita tamen, ut verbâ ironicè capiat : *Epulum celebrabunt super eo, scilicet propter eum, sodales.* Sed quibus interrogationes antecedant et sequantur, sanè multo aptius et hic versus interrogativè sumitur. Ceterum priori hemistichio, eo sensu, quem superius indicavimus, bene respondet alterum : *Divident eum inter Chananaeos?* i. e., mercatores. *Chananaeorum* nomen passim, ut Proverb. 5, 24, Isai. 23, 8, Os. 12, 8, pro mercatoribus usurpat, quòd ea gens negotiationi et mercimoniis addicta fuit, sicut *Chaldaeos* pro astrologo et divino, Dan. 2, 2, 10. Aquila rectè h. l. *peccabundus* reddidit. (Rosenmuller.)

(1) Si Rabbino Levi credimus, qui hic Hebræum vertit, *sagenas, et gurgustium,* instrumenta sunt, quibus confodi piscis solent : quasi dicas : *An implebitur piscis pelle ejus, aut caluro piscatoria caput illius?* Solent fascinis primùm ferri piscos, ut et Aristoteles docet de Historiâ animal. 4, cap. 10, et postea cultris aperiit. (Grotius.)

bolus; veniens Christus fecit de eo quod in Evangelio dictum est, Matth. 12, 29 : *Nemo potest intrare in domum fortis, et casa ejus diripere, nisi prius alligaverit fortem.* Venit ergo Christus, et alligavit diabolum. Dicit aliquis : Si alligatus est, quare adhuc tantum prævalet? sed tepidis et negligentibus, et Deum in veritate non timenibus dominatur : alligatus est namque tanquam in nexu canis canis; et neminem potest mordere, nisi eum qui se illi securitate mortiferâ conjunxerit. Jam videte, fratres, quàm stultus est homo ille quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per cupiditates et voluptates secuti non conjungere, et ille ad te non presumeret accedere : lutrare potest, sollicitare potest, mordere non potest, etc. Ita ille.

Hanc Christum à Davide prophetatam et decantatam considerat sanctus Ambrosius lib. 4, in Lyncam : *In numeris, inquit, validique loquens diabolus orbem repleverat; sed videt David eos omnes et contritos, ideoque exultans cmit, Psal. 125, 7 : Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, et nos liberati sumus; et quasi audiret interrogantem : Quisnam hos laqueos contrivit, nosque in libertatem reduxit? respondet : Adjutorium nostrum in nomine Domini; prophetans quòd venturus esset in hanc vitam, qui conteret laqueum diaboli præparatum. Sed non potuit melius conteri laqueus, nisi prædam aliquam diabolo demonstrasset, ut dum ille festinaret ad prædam, visus laqueus ligaretur. Quæ potuit esse præda nisi corpus? Oportuit igitur hanc fraudem diabolo fieri, ut susciperet corpus Dominus Jesus, et corpus hoc corruptibile, corpus infirmum, ut dum diabolus infirmitate excitatus in eum irrueret, captus per divinitatis vim remaneret, quem jam omnes vincere possemus. Hæc et alia sanctus Ambrosius. Vide quoque sanctum Gregorium lib. 55 Moralium, cap. 14, 15, 16, 17.*

VERS. 27.—PONE SUPER EUM MANUM TUAM; MEMENTO BELLI, NEC ULTRA ADDAS LOQUI (1).—VERS. 28.—ECCE SPES EIUS FRUSTRABITUR EUM, ET VIDENTIBUS CUNCTIS PRÆCIPITABITUR (2). Id est : Si aggrediaris eum ut

(1) Melius sic ex Hebræo, *Pone super eum manum tuam, belli nec ultra memineras;* id est, quando vi eum capere non vales, vide an dolo possis, eum demulcendo, et amicitiam simulando. (Grotius.)

(2) Qui crudelè hanc bellaam aggredi ausus fuerit, periturus est. Hebræus : *Spes ejus vana erit, et ventiletur.* Numquid poterit aspectum ejus tantummodo sustinere? Septuaginta : *Nonne super his, quæ dicuntur, miratus es? neque vereris, quoniam hæc tibi parata sunt?* Synnachus : *Spes ejus fallax est; sed Deus spes ejus dejiciet.* Terribilis est adeo Ægyptiis crocodilus, ut ne stare quidem coram illo audeant : quam bellæ venerationem ad cultum usque proceverunt. Narrat Heliodorus, Caenonem quandam aspectu crocodili, quanquam pertranscens, ac potius umbra quam corporis, penitus horruisse. Artemidorus Grammaticus, eum fortè in crocodilum dormientem in arenâ incidisset, tanto horrore correptus est, ut animo et memoriâ conciderit, nec delinqueps quiddam meminere eorum, quæ antea noverat, et sinistra femur et manum ab angue sibi voratum fuisse credidit. Fertur crocodilus terribilis esse contra fugaces belluas, fugax contra insequentem. Sed ad verum ire soli Tenentia audent. Id initio sequentis capituli mox videbimus. (Calmet.)

capias, ita te ledet, ut recorderis tam temerari prælii, nec ultra quò simile cogitare ut loqui audeas. Qui sensus planus est, et idem valet quod Latinorum eodem argumento proverbium : *Piscator ictus sapiet.* Quicumque enim marinum illud monstrum temerè attentarit, frustrabitur eum spes ejus, quam de illo capere ceperat. S. Hieronymus et Beda quòd aliter hoc exponunt; quasi hoc modo Jobum Deus alloqueretur : Tu, ô Jobe, capere non poteris aut domare Leviathan, illumque ancillis illudendum tradere; sed ego id faciam, et ita tibi subjectum et obsequentem dabo, ut imponas illi manus atque demulceas, non secus ac si dorcas esset aut agnus. Quare memento belli quod frustrâ et non impune susceperis esses, quod ego suscepti cum hoc marino monstro feliciter, et gnarus virtutis mee et infirmitatis tue; quæteras mitte à te sepius iteratas, et æternum tibi eâ de re indicio silentium. Ita fermè S. Hieronymus, qui dicit juberi à Deo Jobum ut recorderet, quàm duram à diabolo certamen sustinuerit; et inde colligit, se non tam suâ quàm divinâ potentia in eo congressu fuisse superiorem; et potius gratias agat Deo, quòd sibi in illo agnosce patronus adferret, quam queratur se ab illo in discrimine futuram derelictum.

Tropologicè : Qui cum immani bellâ, id est, dæmone infernali, certamen suscipere voluerit, necesse est ut se ad magna comparet bellorum discrimina, juxta illud Sapientis, Eccl. 2, 4 : *Fili accedens ad servitium Dei stit in justitiâ et timore, et præpara animam tuam ad tentationem.* In quam sententiam multa Patres eaque gravissima. Qui ergo voluerit namque ponere super hunc Leviathan, id est, illi bellum inferre, necesse est belli meminere, neque vitam sibi putet futuram otiosam et inertem.

Allegoricè : Christus insignem de terribili ceto victoriam reportavit, ejusque spem frustratam reliquit, cum diabolus illum tentans nihil eorum quæ intendebat ab ipso potuit obtinere; nam nec Christum potuit inducere ut suam personam manifestaret, neque ut aliquid vel minimum peccatum committeret : in vanum ergo et sine causâ consumpsit miser fortitudinem suam; nec tantum infelix suâ spe frustratus mansit, sed videntibus cunctis fuit præcipitatus : coram multis namque Angolorum agminibus, qui aderant ad spectaculum istud, projectus fuit. Aut verò dicitur præcipitatus cunctis videntibus, ad significandum tam evidentem et patentem fuisse victoriam, ut omnium oculis manifesta esse possit. Manifestè ergo præcipitatus est. In Hebræo habetur verbum quod significat ejicere, projicere, manu validâ expellere : ita nimirum Christus expulit Leviathan verbi sui potentia, et in tartara præcipitum dedidit.

In Hebræo : *Ecce spes ejus (id est de eo) mentita est.* Id est, etiam hæc spes dolo eum capiendi non succedet.

ET VIDENTIBUS CUNCTIS PRÆCIPITABITUR. Rectius, ad aspectum ejus concidet, supple quilibet. Nemo aures sit tam propè ad eum accedere, ut dolos tentet. (Grotius.)